

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Բնապահպանությունը որպես մարդկության գլխավոր հիմնախնդիր, կրթությունը և դաստիարակությունը դպրոցում

Առարկան՝ Կենսաբանություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Զարա Խաչատրյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Շահումյանի միջնակարգ դպրոց

ԹԵՄԱՆ՝ Բնապահպանությունը որպես մարդկության
գլխավոր հիմնախնդիր, կրթությունը և
դաստիարակությունը դպրոցում

ՀԱՐՑԸ՝ ՈՐՔԱՆՈ՞Վ ԵՆ ԲԱՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՃԻՇՏ ԸՆԿԱԼՎՈՒՄ
ԴՊՐՈՑԱՀԱՍԱԿ ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ, ԻՆՉՊԵ՞Ս Է
ԻՐԱԿԱՆԱՑՎՈՒՄ ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆԸ և
ԴԱՍՏԻՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

ԿԱՏԱՐՈՂ՝ Զարա Խաչատրյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն _____ էջ 3

ԳԼՈՒԽ 1. Բնապահպանության ժամանակակից հիմնախնդիրները _____ էջ 5

ԳԼՈՒԽ 2. Էկոլոգիական կրության և դաստիարակության իրականացումը դպրոցում _____ էջ 12

Սոցիոլոգիական հարցումներ _____ էջ 17

Առցանց հետազոտություն՝ տարբեր դպրոցների կողմից կազմակերպված էկոլոգիական միջոցառումները

_____ էջ 21

Եզրակացություն _____ էջ 25

Գրականության ցանկ _____ էջ 27

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Բնությունը մեզ շրջապատող նյութական աշխարհն է՝ հողը, ջուրը, օդը, լայնածավալ լեռներն ու օվկիանոսները, բույսերն ու կենդանիները:

Երկրագնդի վրա հարյուր հազարվոր սերունդներ են ապրել: Մշակել են դաշտերը, ընտելացրել վայրի կենդանիների և աճեցրել բույսեր, սովորել օգտվել բնության բարիքներից, այն ծառայեցրել մարդու շահերին: Սակայն երբեմն էլ հակադրվել են բնությանը՝ կատարել անտառահատումներ, ոչնչացրել վայրի կենդանիներին և բույսերը, շոայլորեն սպառել օգտակար հանածոները, աղտոտել օդը, ջուրը և այլն: Մարդը մեծ մասամբ բնությունից շատ է վերցրել՝ նրան վերադարձնելով գրեթե ոչինչ:

Մարդու գործունեության հետևանքով բնությունն աստիճանաբար փոփոխվել է: Շատ հաճախ բնությունը վատ ճանաչելու հետևանքով մարդն ակամայից հսկայական վնասներ է պատճառում բնությանը՝ խախտելով նրա դարավոր օրինաչափությունները և այդպիսով վատթարացնելով իր իսկ գոյության պայմանները:

Բնապահպանությունը վաղուց դարձել է կարևոր խնդիր՝ համաշխարհային մասշտաբով: Այն համընդհանուր, համամոլորակային համալիր հիմնախնդիր է, որի լուծումն անհնար է առանց գիտության տարբեր ճյուղերի, աշխարհի բոլոր երկրների բնակչության համաձայնեցված, հետևողական ջանքերի: ԵՎ պատահական չէ, որ բնության պահպանության հարցը մշտապես քննարկվում է աշխարհի բոլոր երկրների բարձրագույն ղեկավար մարմիններում:

Այսօր մենք ապրում ենք «Փոքր տիեզերքի մեծ մոլորակում», որտեղ տնտեսությունը բացառիկ ճնշում է գործադրում երկիր մոլորակի վրա, չկա ազատ ոչ մի բնական ռեսուրս: Մտահոգությունն այն է, որ ներկայիս տնտեսական համակարգը մշակվել է Ա. Սմիթից մինչև Ջ. Քեյնսի ժամանակաշրջանում, երբ մենք «Փոքր մոլորակ էինք մեծ տիեզերքի մեջ»: Բնության պահպանության էությունը ինքնակարգավորման հատկության պահպանումն է: Եթե ինքնակարգավորումը դադարում է, ապա նշանակում է բնությունն ավերվում է, դադարում են նրա շահագործման հնարավորությունները մարդու կողմից: Բնության պահպանության գործը լավ հիմքերի վրա դնելու համար պետք է ճանաչի բնությունը, նրա օրինաչափությունները:

«Բնությունը դա մի գիրք է – գրում է Մ. Նալբանդյանը, - որը պետք է կարողանա կարդալ և ճիշտ հասկանալ: Բոլոր մոլորությունները, որ կան աշխարհում, առաջացել են բնությունը անբավարար ճանաչելուց»:

Բնության նկատմամբ վերաբերմունքի հարցում մարդկային զարգացումը ոչ մի ցանկալի հետևանքներ չունեցավ: Լուսավորության դարը աշխարհին միանգամայն այլ պատկեր տվեց: Մարդը վերածվեց բնության տիրոջ, ով օգտագործեց բնությունը, շահագործեց կենդանի էակի, անտառահատեց, պատերազմեց, ստեղծեց միջուկային զենք:

Եկել է ժամականը, որ մոլորակի յուրաքանչյուր բնակիչ պետք է ցուցաբերի հատուկ վերաբերմունք շրջակա միջավայրի նկատմամբ, ձեռք բերի բնապահպանական գիտելիքներ, կարողանա զարգացնել էկոլոգիական կուլտուրա և դաստիարակություն:

Հետազոտության նպատակն է.

1. Դաստիարակել քաղաքացիական դիրքորոշում և պատասխանատվություն մարդկության և բնական միջավայրի նկատմամբ:
2. Իրականացնել հիմնահարցի վերաբերյալ մասնագիտական գրականության ուսումնասիրություն և վերլուծություն,
3. Փորձել բացահայտել, թե ինչպե՞ս է իրականացվում էկոլոգիական կրթությունը և դաստիարակությունը դպրոցում
4. Ուսումնասիրել, թե որքանո՞վ է բնապահպանության գաղափարը ճիշտ ընկալվում դպրոցահասակ երեխաների մոտ:
5. Կատարել հարցում, նրա արդյունքների հիման վրա պարզել հետազոտական աշխատանքի խնդիրները:

Գլուխ 1

Բնապահպանության ժամանակակից հիմնախնդիրները

Մարդկային հասարակության պատմության մեջ դարերի երկար շարանը ոչ միայն մարդկանց միջև հարաբերությունների տարեգրություն է, այլև մարդկանց և բնության հարաբերությունների տարեգրություն: Բոլոր այն հիմնախնդիրները, որոնք ծագում են շրջակա միջավայրի և մարդկային հասարակության փոխհարաբերություններ ընթացքում էկոլոգիական հիմնախնդիրներ են կոչվում: Այժմ թվեմ դրանցից մի քանիսը և ամենագլխավորները՝

- ա) Աղբահանման հիմնախնդիր
- բ) Որևէ բնակավայրում մաքուր խմելի ջրի հիմնախնդիր
- գ) Բնակչության լայն շրջանում ծագած որևէ վարակիչ, ժառանգական հիվանդության հիմնախնդիր
- դ) Երկրագնդի մթնոլորտի աղտոտման և օզոնի շերտի քայքայման հիմնախնդիր
- ե) Երկրագնդի անտառազրկման հիմնախնդիր
- զ) Հողերի վատթարացման և էրոզիայի հիմնախնդիր
- է) Անապատեցման հիմնախնդիր
- ը) Համաշխարհային օվկիանոսի աղտոտման հիմնախնդիր
- թ) Կենսաբանական տեսակների բազմազանության հիմնախնդիր
- ժ) Քաղցրահամ ջրերի որակի վատացման հիմնախնդիր
- ի) Սննդի հիմնախնդիր

Բնապահպանական խնդիրները այս կամ այն չափով միշտ ուղեկցել են քաղաքակրթության ձևավորմանը և զարգացմանը: Մարդիկ վաղուց գիտեն շրջակա միջավայրի նկատմամբ ուշադրության անհրաժեշտության մասին: Արդեն հին ժամանակներում նրանք տիրապետում էին գիտելիքների և հասկացության այն խնդիրների մասին, որոնք մենք այժմ անվանում ենք բնապահպանական: Այնուամենայնիվ, այն, ինչ տեղի է ունեցել անցյալում, չի կարող համեմատվել ժամանակակից դարաշրջանում հասարակության և բնության փոխազդեցության մեջ

ճագած հակասությունների հետ: Շատ հազարամյակներ մարդիկ սպառում են բնական պաշարները՝ չգիտակցելով, որ բնության հնարավորությունները սահմանափակ են, շատ հազարամյակներ շարունակ մարդիկ ապրել են առանց կասկածելու, որ կգա մի օր, երբ դժվար կլինի շնչել, ջուր խմել, ինչ -որ բան աճեցնել երկրի վրա, քանի որ օդը աղտոտված է, ջուրը՝ թունավորված, հողը՝ աղտոտված: Քսաներորդ դարի վերջը, որը կոչվում է միջուկային, տիեզերական, տեղեկատվական դարաշրջան, էլեկտրոնիկայի դարաշրջան, իր ամենամեծ տեխնոլոգիական նվաճումների հետ մեկտեղ, Երկրի ժողովրդին բերեց գլոբալ բնապահպանական ճգնաժամի սպառնալիք, որը կարող է ոչնչացնել ոչ միայն մարդկային քաղաքակրթությունը, բայց կյանքն ինքնին մոլորակի վրա: Էկոլոգիական ճգնաժամը մարդկության և բնության միջև հարաբերությունների լարված վիճակ է, որը բնութագրվում է մարդկային հասարակությունում արտադրական ուժերի զարգացման և արտադրական հարաբերությունների անհամապատասխանությամբ կենսոլորտի ռեսուրսա-էկոլոգիական հնարավորությունների միջև: Առաջին էկոլոգիական ճգնաժամը եղել է մոտ 3 միլիոն տարի առաջ՝ նախանտրոգոգեն՝ չորացման ճգնաժամ (լատիներեն aridus-ից՝ չոր): Այդ ժամանակ տեղի ունեցավ կենդանի էակների միջավայրի փոփոխություն, ինչը հանգեցրեց մարդկանց նախնիների ի հայտ գալուն: Երկրորդ ճգնաժամը կապված է ձկնորսության և հավաքման ռեսուրսների հարաբերական սպառման հետ և տեղի է ունեցել 35-50 հազար տարի առաջ: Երրորդ էկոլոգիական ճգնաժամը՝ առաջին մարդածինը, կապված է խոշոր կենդանիների զանգվածային ոչնչացման («սպառողական ճգնաժամ») և կլիմայի ընդհանուր սառեցման հետ: Չորրորդ ճգնաժամը (2 հազար տարի առաջ) կապված է հողի աղակալման և նախնադարյան ոռոգվող գյուղատնտեսության դեգրադացիայի հետ և հանգեցրել է ոչ ոռոգվող գյուղատնտեսության զարգացմանը: Հինգերորդ էկոլոգիական ճգնաժամը («արտադրողների ճգնաժամ») կապված է անտառահատումների և բուսական ռեսուրսների ընդհանուր սպառման հետ: Ճգնաժամը հանգեցրեց արտադրական ուժերի զարգացմանը, հանքային ռեսուրսների լայն կիրառմանը և արդյունաբերական հեղափոխությանը, որը վերածվեց այն ժամանակվա գիտատեխնիկական հեղափոխության: Եւամանակակից էկոլոգիական ճգնաժամը («քայքայվող ճգնաժամ») բնութագրվում է կենսոլորտի վտանգավոր աղտոտմամբ և էկոլոգիական հավասարակշռության կտրուկ խախտմամբ: Կրճատիչները ժամանակ չունեն մաքրելու կենսոլորտը դրա աղտոտող նյութերից: Մարդու միջամտությունը

բնական գործընթացներին այնքան հեռու է գնացել, որ շրջակա միջավայրի հետ կապված փոփոխությունները կարող են անշրջելի լինել, և կործանարար հետևանքները հնարավոր չէ հաղթահարել միայն շրջակա միջավայրի պահպանության միջոցներով: Հասարակության կայուն զարգացումն ավելի ու ավելի է սահմանափակվում գլոբալ բնապահպանական խնդիրներով: Եվ այսօր անգլիացի փիլիսոփա Ֆ. Բեկոնի (1561-1626) խոսքերը տեղին են, որ անհրաժեշտ է հասկանալ երևույթների իրական պատճառները, և որ բնության և հասարակության միջև փոխգործակցության հիմնական սկզբունքի էությունն այն է, որ «մարդը չի կառավարում բնության վրա, եթե նա չի ենթարկվում »: Եկել է նոր մտածելակերպի ձևավորման ժամանակը, որը թույլ կտա անցնել գլոբալ խնդիրների լուծման համախմբված ջանքերին: Մարդկությունը պետք է պատրաստվի իրեն խաղաղ կյանքի համար՝ գիտակցելով, որ մարդկանց թիվը կաճի, և բնական պաշարները կսպառվեն, և որ զարգացնելով արտադրությունն ու շինարարությունը, մարդն անխուսափելիորեն կխորացնի բնապահպանական խնդիրները: Մարդկության գլոբալ խնդիրները դարձել են սոցիալական, բնական և հումանիտար գիտություններին վերաբերող միջառարկայական հետազոտությունների կարևոր օբյեկտ: Մարդկության գլոբալ խնդիրներից, որտեղ առկա են այնպիսի խնդիրներ, ինչպիսիք են խաղաղությունը պահպանելու, նոր համաշխարհային պատերազմը կանխելու և զինաթափման, էներգիայի, հումքի և սննդի և ժողովրդագրական խնդիրների ապահովումը, տարածության և Համաշխարհային օվկիանոսի խաղաղ օգտագործման խնդիրները, բնապահպանական խնդիրները հատուկ տեղ են գրավում: Ըստ ռիսկի աստիճանի՝ գիտնականները բնապահպանական խնդիրները բաժանել են հետևյալ կերպ. Գլոբալ բնապահպանական խնդիրներ. - կլիմայի գլոբալ տաքացում (ջերմոցային էֆեկտ); - օզոնի շերտի քայքայում; - օդի աղտոտվածություն (ներառյալ թթվային տեղումների խնդիրը); - համաշխարհային օվկիանոսի աղտոտումը. - կենսաբազմազանության նվազեցում (ներառյալ անտառների ոչնչացումը): Բարձր բժշկական ռիսկի խնդիրներ. - թունավոր նյութերով օդի աղտոտում. - օդի աղտոտումը ռադոնով. - խմելու ջրի որակը. - վտանգավոր թափոնների աղբավայրերի շահագործում. - շտապ նավթի արտահոսք; - փոփոխված գենետիկական կառուցվածքով օրգանիզմներ:

Ջերմոցային էֆեկտ և կլիմայի փոփոխություն: XIX դարի վերջից: մինչ օրս մթնոլորտի ընդհանուր ջերմաստիճանի բարձրացման հստակ միտում կա: Անցած 100 տարիների

ընթացքում այն աճել է 0,6 0 C- ով: Պատճառը մթնոլորտի սպեկտրալ թափանցիկության նվազումն է Երկրի մակերևույթից երկար ալիքների հետևի ճառագայթման համար, այսինքն՝ ջերմոցային էֆեկտի աճը: Houseթմոցային էֆեկտը ստեղծվում է գազերի՝ CO, CO₂, CH₄, NO_x, CFCs (քլորֆտորածխածնային գազեր) և այլ նյութերի կոնցենտրացիայի ավելացումից, որոնք կոչվում են ջերմոցային գազեր: Համաշխարհային օդերևութաբանական ծառայության տվյալներով՝ ջերմոցային գազերի արտանետումների ներկա մակարդակում ընթացիկ դարում միջին համաշխարհային ջերմաստիճանը 10 տարվա ընթացքում կբարձրանա 0,25 0 C արագությամբ: Մինչև դարի վերջը, տարբեր սցենարների համաձայն (կախված որոշ միջոցառումների ընդունումից), այն կարող է տատանվել 1.5 -ից մինչև 40 ° C- ի սահմաններում: Հյուսիսային և միջին լայնություններում տաքացումը ավելի ուժեղ ազդեցություն կունենա, քան հասարակածում: Մոլորակի վրա տեղումների զգալի վերաբաշխում կլինի: Մառույցի հալման պատճառով Համաշխարհային օվկիանոսի մակարդակը 2050 թվականին կբարձրանա 30-40 սմ -ով, իսկ դարավերջին՝ 60 -ից 100 սմ: Սա ջրհեղեղի վտանգ կստեղծի:

Օզոնի շերտի քայքայում: 70 -ական թթ. XX դար կար զեկույց ստրատոսֆերայում օզոնի տարածաշրջանային նվազումների մասին: Հատկապես նկատելի է դարձել Անտարկտիդայի ավելի քան 10 մլն կմ² մակերեսով սեզոնային բաբախող օզոնային անցքը, որտեղ հատկապես նկատելի է դարձել 80 -ականների օզոնի պարունակությունը: նվազել է գրեթե 50%-ով: Այլ, «թափառող» օզոնի անցքեր, չնայած ավելի փոքր չափերով և ոչ այդքան զգալի նվազումով, սկսեցին դիտվել ձմռանը և հյուսիսային կիսագնդում, հակացիկլոնային գոտիներում՝ Գրենլանդիայի, Հյուսիսային Կանադայի և Յակուտիայի վրայով: Օզոնի կոնցենտրացիայի նվազման միջին տեմպը 1980 -ից 1995 թվականների ընթացքում: գնահատվում է տարեկան 0.5-0.7%: Օզոնի էկրանի թուլացումը ծայրահեղ վտանգավոր է բոլոր ցամաքային կենսաբանության համար, ներառյալ՝ մարդու առողջությունը, քանի որ օզոնային շերտը, որը գտնվում է ստրատոսֆերայում՝ մոտ 25 կմ բարձրության վրա, պաշտպանում է Երկիրը ծանր, կարճ ալիքների ուլտրամանուշակագույն ճառագայթման ազդեցիկ ազդեցություններից: Արեգակից՝ կլանելով այն 99%-ով: Գիտնականների մեծամասնությունը հակված է մտածել օզոնային անցքերի տեխնաժին ծագման մասին: Օզոնային վահանի հիմնական քայքայողը համարվում են մարդկանց կողմից սինթեզված միացությունները՝ ֆտորքլորածխածնային

ածխաջրածինները (ֆրեոններ), որոնք օգտագործվում են սառնարաններում, հրդեհաշիջման միջոցներում, աերոզոլային փաթեթներում: Ֆրեոններն անկայուն են, դրանք բարձրանում են ստրատոսֆերա, որտեղ էլ քայքայվում են՝ արտազատելով ստոմային քլոր, որը քայքայում է օզոնը: Ատոմային պայթյուններ, բարձրադիր գերձայնային ինքնաթիռների արտանետումներ, հրթիռների արձակումներ և այլն: մթնոլորտի և կլիմայի անկախ փոփոխությունների մասին:

Թթվային տեղումներ: Թթվային տեղումները անձրևն են, մառախուղը, ձյունը, որի ջրային լուծույթն ունի pH- ից 5,6 -ից պակաս: Acidժմբական եւ ազոտական թթուները հայտնաբերվում են թթվային տեղումների բաղադրության մեջ, որոնք առաջանում են մթնոլորտային խոնավության հետ ազոտի օքսիդների եւ ծծմբի երկօքսիդի համադրության արդյունքում: Ազոտի օքսիդները և ծծմբի երկօքսիդը մթնոլորտ են արձակվում վառելիքի (ածուխ, նավթ, գազ) այրման, արդյունաբերական ձեռնարկությունների շահագործման, տրանսպորտի ընթացքում: Քաղցրահամ ջրերում pH- ը սովորաբար 6-7 է, և օրգանիզմները հարմարեցված են այս մակարդակին: Ավելի թթվային միջավայրում ձվերը, սերմնահեղուկը և անչափահասները մահանում են: Մսնդի շղթաները խախտված են, քանի որ ձկներով, միջատներով և թրթուրներով սնվող թռչունների պոպուլյացիան նվազում է: Թթվային անձրևները առաջացնում են անտառների և հողերի դեգրադացիա, բաց երկնքի տակ ոչնչացնում պատմական հուշարձանները և ուժեղացնում կոռոզիոն գործընթացները մետաղական կոնստրուկցիաներում:

Համաշխարհային օվկիանոսի աղտոտումը: Երկրի բնական ջրերի ժամանակակից դեգրադացիայի հիմնական պատճառը մարդածին աղտոտվածությունն է: Դրա հիմնական աղբյուրներն են. - արդյունաբերական ձեռնարկություններից, տրանսպորտային միջոցներից կեղտաջրեր. - քաղաքային ծառայություններից և այլ բնակավայրերից կեղտաջրեր. - ոռոգման համակարգերի արտահոսք, դաշտերից և գյուղատնտեսական օբյեկտներից մակերեսային արտահոսք. - մթնոլորտային տեղումներ, փոթորկի արտահոսք և այլն: Առավել վտանգավոր աղտոտիչները ներառում են ծանր մետաղների աղեր, ֆենոլներ, թունաքիմիկատներ և այլ օրգանական թունավորումներ, նավթամթերքներ, բակտերիաներով հագեցած կենսածին օրգանական նյութեր, սինթետիկ մակերեսային ակտիվ նյութեր (մակերեսային ակտիվ նյութեր) և այլ լվացող միջոցներ, հանքային պարարտանյութեր:

Անտառների ոչնչացում... Անտառները զբաղեցնում են ցամաքի մակերեսի մոտ 1/3 -ը: Անտառների մեծ մասը գտնվում է արևադարձային տարածքներում. Թայգան և անտառ - տունդրան կազմում են 32%, բարեխառն գոտու խառը և թափող անտառները `17%: Մոլորակն ունի 30% փշատերև և 70% տերևաթափ անտառներ: Անտառները հսկայական բնապահպանական դեր են խաղում: Դրանք ազդում են մթնոլորտի գազի հավասարակշռության և կազմի, երկրի մակերևույթի ջրային և ջերմային ռեժիմի, ստորգետնյա և մակերեսային արտահոսքի վրա, ձևավորում և պահպանում են հողի ծածկույթը և կարգավորում են կենդանական աշխարհի առատությունն ու բազմազանությունը: Անտառածածկույթը կապված է նաև կլիմայի հետ և կայունացնում է կենսոլորտում դինամիկ հավասարակշռությունը: Անտառները արտադրող բույսերի ձևավորում են, տեխնիկական և բուժիչ հումքի աղբյուր, սննդամթերք:

Էկոլոգիական խնդիր: Մեր ժամանակների գլոբալ խնդիրներից մեկն է: Այն սերտորեն կապված է ռեսուրսների սակավության խնդրի հետ: Բնապահպանական անվտանգություն և բնապահպանական ճգնաժամ: Բնապահպանական խնդրի լուծման ուղիներից մեկը «կայուն զարգացման» ուղին է, որն առաջարկվում է որպես մարդկային քաղաքակրթության զարգացման հիմնական այլընտրանք: Գլոբալ բնապահպանական խնդիրներ Գիտական և տեխնոլոգիական առաջընթացը մարդկության առջև դրեց մի շարք նոր, շատ բարդ խնդիրներ, որոնց նախկինում ընդհանրապես չէր բխվել, կամ խնդիրները այնքան էլ մասշտաբային չէին: Նրանց մեջ հաստուկ տեղ է գրավում մարդու և շրջակա միջավայրի հարաբերությունները: 20-րդ դարում բնությունը ծանրաբեռնված է բնակչության 4 անգամ ավելացմամբ և համաշխարհային արտադրության 18 անգամ աճով: Գիտնականները պնդում են, որ մոտավորապես 1960-70 -ական թվականներից: մարդկանց ազդեցության տակ շրջակա միջավայրի փոփոխությունները դարձել են ամբողջ աշխարհում, այսինքն. ազդելով աշխարհի բոլոր երկրների վրա առանց բացառության, ուստի դրանք սկսեցին կոչվել համաշխարհային.

Բնական միջավայրերի աղտոտում: Բնական միջավայրի դեգրադացիայի պատճառ է հանդիսանում դրա աղտոտումը մարդու արտադրական և ոչ արտադրական գործունեության թափոններով: Այս թափոնները դասակարգվում են պինդ, հեղուկ և գազային: Հետևյալ հաշվարկները ցուցիչ են: Ներկայումս Երկրի մեկ բնակչի հաշվով տարեկան արդյունահանվում և աճեցվում է մոտ 20 տոննա հումք: Ընդ որում, ընդերքից

հանվում է ընդամենը 50 կմ 3 հանածո ապարներ (ավելի քան 1000 միլիարդ տոննա), որոնք, օգտագործելով 2500 Վտ էներգիա և 800 տոննա ջուր, վերածվում են 2 տոննա վերջնական արտադրանքի, որը 50% -ը միանգամից դուրս է թափվում, մնացածը գնում է նստված թափոններին: Կոշտ թափոնների կառուցվածքում գերակշռում են արդյունաբերական և հանքարդյունաբերական թափոնները:

Մարդու ազդեցությամբ շրջակա միջավայրի փոփոխությունները դարձան գլոբալ, այսինքն՝ ազդելով աշխարհի բոլոր երկրների վրա առանց բացառության, ուստի դրանք սկսեցին կոչվել գլոբալ: Դրանցից առավել հատկանշական են. երկրի կլիմայի փոփոխություն, օզոնի շերտի ոչնչացում, վնասակար նյութերի մթնոլորտ փոխադրում, օդի աղտոտում, քաղցրահամ ջրի պաշարների սպառումը, համաշխարհային օվկիանոսիջրերի աղտոտում, կենսաբանական բազմազանության նվազում, հողի աղտոտում, հողի ծածկույթի ոչնչացում, գլոբալ տաքացում:

Գլուխ 2

Էկոլոգիական կրթության և դաստիարակության իրականացումը դպրոցում

Էկոլոգիական կրթություն՝ անընդմեջ գործընթաց է՝ նպատակաուղղված անձի էկոլոգիական գիտելիքների ուսուցմանը, էկոլոգիական դաստիարակությանը, էկոլոգիական մշակույթի արմատավորմանը, շրջակա միջավայրի պահպանության, բնօգտագործման և էկոլոգիական անվտանգության բնագավառում անձի ճիշտ և խելամիտ կողմնորոշմանը, ունակությունների դրսևորմանը և վարքագծի ձևավորմանը: Էկոլոգիական դաստիարակություն՝ էկոլոգիայի մշակույթի հիմքը և անբաժանելի մասն է, շրջակա միջավայրի նկատմամբ բարոյագիտակցական վերաբերմունքի մակարդակի բարձրացմանը նպատակաուղղված անընդմեջ, համակարգված գործընթաց, որը հնարավորություն է տալիս քաղաքացիներին ձեռք բերել գիտելիքներ և կարողություններ, ձևավորել հմտություններ և բացահայտել ունակություններ, դրսևորել բարոյական չափանիշներ և վարքագիծ՝ բնության հետ փոխներգործության ընթացքում:

Էկոլոգիական գիտելիք՝ հասարակական իմացության այն ոլորտն է, որը նպատակաուղղված է շրջահայաց բնօգտագործմանն ու մարդու առողջության համար անվտանգ շրջակա բնական միջավայրի ապահովմանը:

Էկոլոգիական մշակույթ՝ մարդու և բնության ներդաշնակ փոխազդեցության զարգացման մակարդակ, որը բնութագրվում է մարդկության կողմից էկոլոգիական հիմնախնդիրների առաջնահերթ լուծման գիտակցությամբ ու գիտական հիմնավորվածությամբ, ինչը նպաստում է առողջ ապրելակերպին, սոցիալ-տնտեսական կայուն զարգացմանը, երկրի և յուրաքանչյուր անձի էկոլոգիական անվտանգությանը, սերունդների համերաշխությանը՝ օգտագործելով բնության հնարավորությունները:

Հայաստանի Հանրապետությունում էկոլոգիական անընդմեջ կրթության օրենքի նպատակն է՝

ա) ապահովել մարդու և հասարակության անընդմեջ, համալիր, միասնական էկոլոգիական գիտելիքների մատուցումը.

բ) նպաստել էկոլոգիական դաստիարակության և մշակույթի ձևավորմանը, մարդու,

հասարակության ու շրջակա բնական միջավայրի փոխներգործությունների ներդաշնակեցմանը, էկոլոգիապես գրազետ անձի ձևավորմանը:

Օրենքի խնդիրներն են՝

ա) էկոլոգիական գիտելիքների հաղորդման իրավունքի ապահովումն ու պաշտպանումը.
բ) էկոլոգիական ուսուցման, դաստիարակման և էկոլոգիական մշակույթի ձևավորման ու զարգացման իրավական, սոցիալ-տնտեսական, կազմակերպական, հոգեբանական և այլ երաշխիքների ապահովումը.

գ) գոյություն ունեցող տեղեկատվական ու կրթական կառույցների համակարգում առաջադրված խնդիրների կենսագործման մեխանիզմների ապահովումը:

Էկոլոգիական անընդմեջ կրթության համակարգը Հայաստանի Հանրապետության միասնական կրթական համակարգի բաղադրիչն է: Այն պետական կրթական չափորոշիչների, կրթական հաջորդականությունն ապահովող տարբեր մակարդակի և ուղղվածության կրթական ծրագրերի, դասընթացների, ուսումնական հաստատությունների և կրթության կառավարման մարմինների փոխկապակցված ամբողջությունն է:

Էկոլոգիական անընդմեջ կրթությունը ներառում է հետևյալ մակարդակները.

ա) նախադպրոցական էկոլոգիական կրթություն և դաստիարակություն (էկոլոգիական կրթությունն ընտանիքում և նախադպրոցական հաստատություններում).

բ) միջնակարգ էկոլոգիական կրթություն.

գ) միջին մասնագիտական էկոլոգիական կրթություն.

դ) բարձրագույն մասնագիտական էկոլոգիական կրթություն.

ե) հետբուհական էկոլոգիական կրթություն.

զ) հասարակության լայն խավերի էկոլոգիական կրթություն և դաստիարակություն, այդ թվում՝ զինված ուժերում:

Կրթության համակարգի բոլոր օղակներում էկոլոգիական ուղղվածության առարկաների դասավանդումն իրականացվում է պետական կրթական չափորոշիչներին համապատասխան:

ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՈՒՆԸ ԴՊՐՈՑՈՒՄ

Էկոլոգիական գիտակցության ձևավորումը դպրոցի կարևոր խնդիրներից մեկն է, որը ձևավորում է բարոյական մշակույթը և անխուսափելիորեն անդրադառնում է անհատի բնապահպանական կրթության վրա: Այն նաև խթան է հանդիսանում էկոլոգիական

գիտակցության զարգացման համար:

Բնապահպանական կրթության ծրագիրը սովորողների համար հանդիսանում է կոնկրետ մարմնավորում, որը էկոլոգիական դաստիարակության հետ կապված ուսումնական պրակտիկան է, որն իրականանում է դպրոցներում: Բացի ծրագրի բովանդակության հիմնական հասկացություններից և արժեքներից, ներկայիս մոդելը արժեքավորվում է նաև առաջնային գործունեությամբ՝ կրթական վիճակ, լավագույն փորձ, տեխնիկա, ձևեր, գործիքներ, արտադրական տեխնոլոգիաների առանձնահատկություններ:

Բնապահպանական կրթության նպատակն է զարգացնել պատասխանատու վերաբերմունք շրջակա միջավայրի նկատմամբ, որի կառուցվածքի հիմքը բնապահպանական գիտակցության զարգացումն է: Սա ենթադրում է, որ բարոյական և բնապահպանական սկզբունքները բնության կառավարման և խթանման գաղափարների օպտիմալացման, ակտիվ ուսումնասիրության արդյունք է: Ճիշտ օգտագործելով տարբեր ուսուցման մեթոդներ՝ դաստիարակում ենք էկոլոգիապես գրագետ և ազնվաբարո մարդ : Կազմակերպման յուրաքանչյուր ձև սովորողների հետ ուսուցման գործընթացում խթան է հանդիսանում, զարգացնում տարբեր տեսակի ճանաչողական գործունեություններ: Այլ աղբյուրներից տեղեկությունները թույլ են տալիս կուտակել և բացահայտել խնդրի էությունը, ստեղծականությունը, թույլ են տալիս, որպեսզի անհատը իրական ներդրում ունենա ուսումնասիրության և էկոհամակարգերի խթանման գործընթացում:

Բնապահպանական հայեցակարգի ձևավորումը դպրոցներում, սովորողների մոտ «Մարդըն աշխարհը» գաղափարախոսության մեջ տալիս է ուժեղացված էկոլոգիական հասկացություններ, հստակեցնում է զգալի թվով վառ ու մատչելի օրինակներով: Սկսած «Ես և շրջակա աշխարհը» առարկայի առաջին դասից՝ կապ է ստեղծվում հասարակության և բնության միջև, որը դառնում է անբաժանելի օրգանական ամբողջություն, իսկ ինքը՝ սովորողը, այդ ամբողջության մի մասնիկը: Սա հնարավորություն է տալիս վաղ հասակից ստեղծել մանկական ամբողջական բարոյական և էկոլոգիական գաղափարներով անհատ, որը պատկերացնում է մարդու ազդեցությունը շրջակա միջավայրի հանդեպ՝ թե՛ դրական և թե՛ բացասական իմաստով:

Երեխաները ստանում են հատուկ գիտելիքներ բույսերի և կենդանիների մասին: Սովորողների համար մատչելի կերպով պետք է բացահայտվեն հակասությունները առկա

հասարակության և բնության միջև: Սովորողներին պետք է ծանոթացնել իրական բնապահպանության առջև ծառայած խնդիրներին: Ուսումնասիրելով «Էկոլոգիա» առարկան իր խորությամբ՝ անհրաժեշտ է զարգացնել միջառարկայական կապը կենսաբանություն և աշխարհագրություն առարկաների միջև, տալ ճիշտ ձևակերպում բնապահպանության, էկոլոգիական շղթայի (պարենային կապը օրգանիզմների), բնապահպանական, էկոլոգիական աղետների մասին:

Դիմելով պատմության օգնությանը (հասարակություն-բնություն ներդաշնակ փոխազդեցությունը տեսականորեն հիմնավորելու համար), ուսուցիչը ներկայացնում է գիտական պատճառներ բնությունը պահպանելու, ինչպես կոնկրետ երկրի, այնպես էլ աշխարհի մակարդակով: Իմացական գործունեությունը խթանում են այնպիսի իրավիճակներ, երբ անհրաժեշտ է բարոյական որոշում կատարել, և այդ իրավիճակները նպաստում են սովորողների արժեհամակարգի ձևավորմանը: Ակտիվանում է նաև ձգտումը՝ գեղագիտական զգացմունքները ստեղծագործական միջոցներով արտահայտելու (նկարչության, բանաստեղծության միջոցով): Արվեստին բնորոշ սինթետիկ մոտեցումը և զգայականությունը դեպի իրականությունը հատկապես կարևոր են բնության պահպանման շարժառիթները զարգացնելու համար:

Անհրաժեշտ է նաև ուսուցանել ամենահարմար մեթոդները՝ վերլուծելու և կարևորելու բնապահպանական արժեքները, շահերն ու կարիքները, նկարչության փորձերի և բնապահպանական դիտարկումների, դասավանդողի հետզրույցների, փաստերի, գործիչների կարծիքների միջև համեմատություն անցկացնելով՝ կառուցել սեփական վերաբերմունք խնդիրների նկատմամբ:

Բնապահպանական ուղղվածություն սովորող ոչ ավանդական դասաժամերի կազմակերպման ձևերի թվում են դասը որպես տոն և թեմատիկ դասերը («Անտառի տոն», «Ծառի ու ծաղկի տոն», «Պահպանիր բնությունը» միջոցառումներ): Այսպիսի դասերը սովորողների մեջ ձևավորում են ակտիվ քաղաքացիական դիրքորոշում հայրենի բնության նկատմամբ:

Երեխաներին դուր են գալիս զանազան մրցույթները: Խաղային մրցույթները համադրվում են ճամփորդությունների և արշավների հետ: Ցածր դասարանի աշակերտները սովորում են խնամել տնային բույսերը, հետազոտում են լանդշաֆտային դիզայնի հնարավորությունները:

Բնապահպանական խնդիրները լուծելիս սովորողներն իրենց անկախ գործունեությամբ

որոշակի մեթոդներ են ձեռք բերում, որոնք խրախուսում են նրանց գործունեությունը, նոր գաղափարների շուրջ ծնված լուծումներ ու քաղաքացիականություններ են գտնում, զարգացնում են բանավիճելու մեթոդիկան, որոնք էլ իրենց հերթին նպաստում են անհատական հարաբերությունների ձևավորմանը, սովորողների խնդիրների, տեղական ծանոթ, իրական միջավայրի պայմանների համար հնարավոր լուծումներ որոնելու, գտնելու:

Դասի արդյունավետությունը աճում է մուլտիմեդիային պրեզենտացիաների շնորհիվ, որոնք ուղեկցում են, լուսաբանում ուսուցչի կամ սովորողի քաղաքացիականությունները:

ՀԱՐՑԱԹԵՐԹԻԿ

Հարգելի մասնակից հետազոտական աշխատանքի շրջանակներում անցկացվում է սոցիոլոգիական հարցում, որի նպատակն է ուսումնասիրել բարոյական արժեքները անձի դաստիարակության և զարգացման գործընթացում:

Հետազոտությունն անանուն է. տվյալները հրապարակվելու են միայն ընդհանրացված և վերլուծված տարբերակով:

1. Ինչու՞ է բնության պահպանությունը դարձել համամոլորակային հարց
 - ա) ուղղակի մարդկանց հետաքրքիր է
 - բ) բնությունը կործանվում է
 - գ) անկարևոր է
 - դ) կարևոր է
2. Հաճա՞խ եք դիտում հեռուստացույցով բնածին աղետներ
 - ա) այո շատ հաճախ
 - բ) ոչ հիմնականում մարդածին
 - գ) հեռուստացույց չեմ դիտում
3. Ինչպիսի՞ վտանգ են ներկայացնում մարդկության համար բնածին աղետները
 - ա) դրանք շատ վտանգավոր են
 - բ) միշտ էլ եղել են և մարդկությանը վնաս չեն պատճառել
 - գ) կարելի է միջոցներ ձեռնարկել պաշտպանվելու համար
4. Որքա՞ն հաճախ եք մասնակցում ծառատունկի
 - ա) երբեմն
 - բ) միշտ
 - գ) հաճախ է պատահում
5. Աղբը թափել, թե՞ հավաքել
 - ա) միանշանակ հավաքել
 - բ) հնարավորության դեպքում
 - գ) աղբը վնասակար չէ բնությանը
6. Պետք է խնայե՞լ ջուրը, թե՛ ոչ
 - ա) միանշանակ
 - բ) պետք չէ խնայել, միևնույնն է վերականգնվում է

զ) միայն խիստ անհրաժեշտ դեպքերում

7. Ինչպիսի՞ միջավայրում կցականայիր ապրել

ա) բուսականությունով հարուստ

բ) բարձրահարկ շենքերում

գ) ինձ համար միևնույն է

8. Որտե՞ղ եք ավելի հաճախ լսում բնությունը պահպանելու մասին

ա) տանը

բ) դպրոցում

գ) սոցիալական կայքերում

Սոցիոլոգիական հարցման արդյունքների վերլուծություն և ամփոփում

Հետազոտության ընթացքում կազմված հարցաթերթիկն ուղղված էր դպրոցահասակ երեխաների շրջանում բնապահպանության մասին իրազեկվածության ստուգման և բնապահպանական միջոցառումների մասնակցության հաճախականության մասնակցությանը: Բոլորը, ովքեր մասնակցում էին սոցիոլոգիական հարցմանը, մեծ ուրախությամբ և պատրաստակամությամբ էին պատասխանում հարցերին: Հետազոտությանը մասնակցել էին դպրոցահասակ երեխաներ՝ 8-12 դասարանի 105 աշակերտներ:

Արդյունքները ներկայացնում եմ ստորև.

Առաջին հարցին սովորողները պատասխանել են հետևյալ կերպ.

Ինչու՞ է բնության պահպանությունը դարձել համամոլորակային հարց

ա) ուղղակի մարդկանց հետաքրքիր է -25%

բ) բնությունը կործանվում է - 25%

գ) անկարևոր է - 10%

դ) կարևոր է- 40%

Երկրորդ հարցն ուղղված էր բացահայտելու, թե ինչ պատկերացումներ ունեն բնածին աղետների հաճախականության մասին: Արդյունքում, 75%-ը գտնում էր, որ այո, բնածին աղետները բավականին ավելացել են, 15%-ը բացասական պատասխան էր տվել, իսկ մնացած 10%-ը, որ չգիտեն այդ մասին:

Հետազոտության նպատակից ելնելով փորձում էի կապ գտնել տեխնոլոգիական միջոցների, աշակերտների հետաքրքրվածության, և դրանում դպրոցի դերի մասին: Ինչպիսի՞ վտանգ են ներկայացնում մարդկության համար բնածին աղետները հարցին սովորողների 75 % պատասխանել էր, որ դրանք շատ վտանգավոր են: 10%-ը միշտ էլ եղել են և մարդկությանը վնաս չեն պատճառել, և 15%-ը կարելի է միջոցներ ձեռնարկել պաշտպանվելու համար:

Հարցման թերթիկները նայելուց հասկանում էի մի բան: Կա առաջընթաց սովորողների մոտ բնության նկատմամբ հոգատար վերաբերմունքի ձևավորման, բայց դեռ շատ անելիք կա և այդ գործում կարևոր է նաև ընտանիքի դերը: Հարցին աղբը թափել, թե՞ հավաքել՝ սովորողների 98%-ը պատասխանել էր միանշանակ հավաքել, 2%-ը հնարավորության դեպքում, 0%-ը աղբը վնասակար չէ բնությանը:

Հարցին, թե որքա՞ն հաճախ էք մասնակցում ծառատունկի՝ սովորողների 15%-ը պատասխանել էր երբեմն, 50%-ը՝ միշտ, 35%-ը՝ հաճախ է պատահում: Եվ այն աշակերտները որոնք մասնակցում էին հաճախ ծառատունկի, նշել էին, որ իրենց ծնողների հետ այգեգործական աշխատանքների ժամանակ են կատարում ծառատունկ:

Հարցին, թե խնայե՞լ ջուրը, պատասխանները ավելի քան վտանգավոր էին, որովհետև սովորողների գրեթե կեսը մտածում էր, ինչպես խնայողաբար օգտագործել ջուրը: Նույնիսկ սովորողներից մեկն ասաց, որ իր սենյակի բույսերը խմելու ջրով է ջրում: Սովորողների 30%-ը պատասխանել էր միանշանակ, 20%-ը՝ պետք չէ խնայել միևնույն է վերականգնվում է, 50%-ը՝ միայն խիստ անհրաժեշտության դեպքերում:

Հարցին, թե ինչպիսի՞ միջավայրում կցականայիր ապրել, սովորողների 60%-ը՝ բուսականությունով հարուստ միջավայրում, իսկ 40%-ը բարձրահարկ շենքերում: Ինձ համար միևնույն է պատասխանը չէր տվել ոչ մի սովորող:

Եվ վերջին հարցին, թե որտե՞ղ էք ավելի հաճախ լսում բնությունը պահպանելու մասին: Ես չգարմացա պատասխաններից, որովհետև մտացծում էի, որ ավելի շատ թվով

աշակերտներ կպատասխանեն դպրոցում, որովհետև դեռ տարրական դասարաններում ուսուցիչները խոսում են և մեկնաբանում բնություն կարևոր արժեքի մասին: Սովորողների 70%-ը պատասխանել էր՝ դպրոցում, 15%-ը՝ տանը, 15%-ը՝ սոցիալական կայքերում:

Այսպիսով, ամփոփելով սոցիոլոգիական հարցման արդյունքների վերլուծությունը, պարզ է դառնում, որ սովորողները հիմնականում պատկերացնում են, բնության կարևոր արժեքի պահպանման մասին, բայց դրան գնալու և հասնելու ճանապարհները նրանց մոտ աղավաղված են, կամ ոչ ամբողջական ձևավորված: Ուստի կարևորվում է յուրաքանչյուր երեխայի մեջ էկոլոգիական դաստիարակության ընտանիքի, դպրոցի և հասարակության դերը: Եվ իհարկե դրա ամենամեծ բաժինը կատարելու է ուսումնական հաստատությունը:

Առցանց հետազոտություն

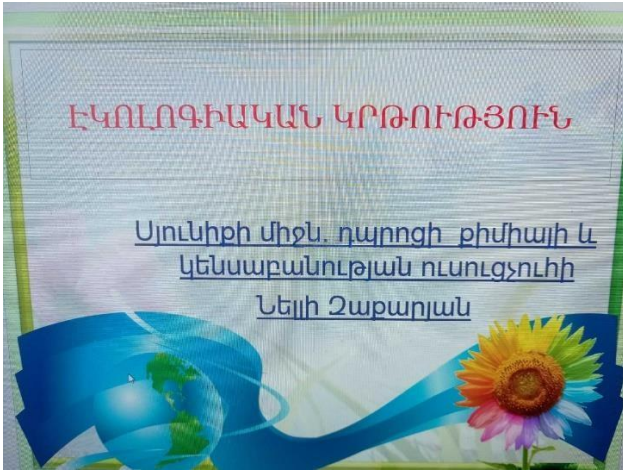
21-րդ դարում համացանցը մեծ հնարավորություն է տալիս կատարել ամենատարբեր և շատ հետաքրքիր ուսումնասիրություններ: Ուստի հետազոտական աշխատանքը գրելիս ինձ մոտ միտք հղացավ կատարել առցանց հետազոտություն այն մասին, թե ինչպիսի միջոցառումներ են իրականացվում ուսումնական տարբեր հաստատություններում և էկոլոգիական կրթությունն ինչպես է իրականացվում: Մանրակրկիտ փնտրտուքների արդյունքում պարզ դարձավ, որ աշխատանքները ահռելի շատ են, և դրանցից մի քանիսը ներառեցի այս աշխատանքում:

Մարտի 21-ին Էկո-խմբակի մասնակիցները՝ Երևանի Ա. Երզնկյանի անվան N118ավագ դպրոցի աշակերտները, Էլեն Կյուրեղյանի ղեկավարությամբ իրենց դասընթացը անց էին կացրել ՀՀ ԳԱԱ Ա. Թախտաջյանի անվան բուսաբանության ինստիտուտի Էկոէպիկենտրոնում: Էկո -խմբակի դասընթացի ընթացքում աշակերտները ուսումնասիրել են Երևանյան լճի էկոլոգիական խնդիրները և դրանց ազդեցությունը լճի կենսաբազմազանության վրա: Բացի դրանից աշակերտների մոտ ձևավորվել է էկոլոգիական վարքագիծ և մշակույթ:

Ապրիլի 11-ին «Իրական դպրոց»-ի սաները մասնակցեցին Էկոէպիկենտրոնի և նրա հարակից տարածքների բարեկարգման աշխատանքներին : Կատարվել են ծանր ֆիզիկական աշխատանքներ՝ ոչ միայն մաքրվել է Երևանի բուսաբանական այգու այդ հատվածները, այլև իրականացվել է ծառատունկ:

Մայիսի 20–ին դպրոցում տեղի ունեցավ աշակերտների հանդիպում Կապանի պղնձամուլիբդենային կոմբինատի բնապահպանների հետ: Միջոցառման թեման էրԷկոկրթություն և էկոլոգիական դաստիարակություն:

Միսիանի համար 5 հիմնական դպրոցում տնօրենության և պատանի բնասերների նախաձեռնությամբ հաճախակի են բնապահպանական միջոցառումներ կատարվում: Այդպիսի մի միջոցառում էլ տեղի ունեցավ փետրվարի 4-ին: Տարբեր դասարանների աշակերտները, պատկերացնելով, թե ինչպես անօթևան թռչունները պետք է ապաստանեն իրենց՝ սիրով և պատրաստակամությամբ պատրաստած թռչնաբներում, թռչնաբները խանդավառ ոգևորությամբ հարմարեցրին դպրոցամերձ տարածքի ծառերի վրա, այն ծառերի, որոնք շարունակաբար տնկվում են նույն դպրոցի սովորողների կողմից:

Բնապահպանական կրթություն իրականացնելու փոքր ծրագրերի մրցույթի հաղթող նախագծերից «Երիտասարդ բնագետներ» ծրագիրը, նախաձեռնված Գորիսի թիվ 4ավագ դպրոցի ուսուցիչ Լուսինե Շեգունցի և բնապահպանական խնդիրներով հետաքրքրված մի շարք աշակերտների կողմից, իրականացվեց ա.թ. մայիսին:

Ավանի մշակույթի տան և Կ. Ասրյանի անվան հիմնական դպրոցի էկոակումբի աշակերտները այցելեցին Ավանի թիվ հիսուններկու մանկապարտեզ : Աշակերտները փոքրիկներին պատմեցին վերամշակվող, չվերամշակվող և վտանգավոր թափոնների մասին: Վերջում խաղի միջոցով ամրապնդեցին սովորածը: Մեր Երկիր մոլորակի ապագան հուսալի ձեռքերում է:

Հայաստանի բնության պետական թանգարանում տեղի ունեցավ միջոցառում, նվիրված բուսական և կենդանական աշխարհի միջազգային օրվան, որին մասնակցում էին №116 հիմնական դպրոցի աշակերտները: Միջոցառման նպատակն է բացահայտել Հայաստանի տարածքում ֆլորայի և ֆաունայի պահպանության, շրջակա միջավայրի գործոնների՝ բնակչության առողջության վրա անբարենպաստ ազդեցության հետ կապված, առկա հիմնախնդիրները և առաջարկել գործողություններ՝ ուղղված անբարենպաստ ազդեցության նվազեցմանը և կանխարգելմանը:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Բնապահպանական թեման, որը շոշափվում է այս հետազոտական աշխատանքում հույժ կարևոր է և անկասկած մեծ նշանակություն ունի ողջ մարդկության համար: Բնության պահպանության հարցերը մեր երկրում ևս բազում խնդիրներ են առաջացրել և իհարկե կարիք ունեն բարձրաձայնման և լուծման ուղիներ գտնելու: Այդ խնդիրները կապված են անտառային մակերեսի կրճատման, հողերի էրոզիայի, թափոնային արտադրության, մթնոլորտի աղտոտվածության և այլնի հետ: Գրականության մանրակրկիտ ուսումնասիրության արդյունքում համոզվեցի, որ բարձր հիմքերի վրա պետք է դրվի էկոլոգիական դաստիարակությունը և այն իրողություն դարձնելը դպրոցական կյանքի կարևորագույն գործառույթը պետք է դառնա:

Էկոլոգիական դաստիարակության հարցում իրենց գործուն մասնակցությունը պետք է ունենան կրթական համակարգի բոլոր օղակները: Իմ կողմից կատարված հետազոտական աշխատանքի արդյունքների վերլուծության արդյունքում կարելի է եզրակացնել.

1. Մանկավարժը, դեռևս տարրական դասարաններից, անմիջական ազդեցություն ունի երեխայի բարոյական արժեքների ձևավորման և դաստիարակության գործում: Բնության հանդեպ հոգատարությունը պետք է սովորողի մեջ սահմանել դեռ փոքր տարիքից:

2. Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է ամբարի բարոյական արժեքներ բնությանը հոգատարությամբ և խնամքով վերաբերվելու գործում: Այժմ կրթության և դաստիարակության գլխավոր նպատակը էկոլոգիան գերագույն պահանջմունք դարձնելն է:

3. Սոցիոլոգիական հարցման արդյունքների վերլուծությամբ պարզվեց, որ բնապահպանական հարցերում կան իհարկե որոշակի բացթողումներ:

Հետազոտական աշխատանքի ավարտին հանգում եմ հետևյալ եզրահանգմանը, որ բնության ազդեցությունը յուրաքանչյուր անձի հոգևոր և ներդաշնակ աշխարհի վրա շատ մեծ է, հետևաբար յուրաքանչյուր սովորողի մոտ պետք է ձևավորել, հիմնավորել այն կարևոր գաղափարախոսությունը, որ քամիները տենչում են խաղալ ձեր վարսերի հետ: Ուստի ուսումնական գործընթացում պետք է հնարավորինս շատ անցկացվեն բնապահպանական միջոցառումներ՝ ներգրավելով բոլոր սովորողներին:

Ամփոփելով աշխատանքս ցանկանում եմ ավարտել Հնդկացի առաջնորդի հետևյալ

խոսքերով.

Երբ կկտրվի վերջին ծառը, երբ կսպանվի վերջին թռչունը, երբ կլծունավորվի վերջին գետը, այդժամ կհասկանաք, որ փողը հնարավոր չէ ուտել...

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Լ. Վ. Հարությունյան «Հայաստանի բնությունը, նրա պահպանությունը և հարստացման ուղիները», Երևան 2005
2. Ասատրյան Լ.Թ., Ա. Սարգսյան «Նախադպրոցական և կրտսեր դպրոցական տարիքի երեխաների կրթությունն ու դաստիարակությունը», Երևան 2002
3. «Բնապահպանական աղտոտման իմաստ» - Տուն բժշկական գիտություն, հոգեբանություն հանրագիտարան -2021
4. Ո. Մարուխյան, Ա. Հովսեփյան «Էկոլոգիական դաստիարակությունը », Երևան 2007
5. «Կլիմայական արկղիկ» ուսումնական ձեռնարկ, Երևան 2020
6. <https://www.hamakarg.am/?p=1490> Բնապահպանական հիմնախնդիրների մասին, Հեղինակ՝ Լուսինե Մուրադյան
7. Լ. Մելքումյան, Մ. Գալստյան «Բնապահպանության հիմունքներ» Երևան 2021
8. <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=93900> ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՌԱԶՄԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏԱԼՈՒ ՄԱՍԻՆ
9. <https://ecocenter.am/hy/events/> Էկոէպիկենտրոն